

یادداشت

امید به آینده جوان ایرانی

معصوم آقازاده

اعضویات علمی مرکز افکار سنجی (ایسپا)

امیدواری به آینده از موضوعات مهمی است که مورد توجه جامعه‌شناسان، روانشناسان و علمای سیاست قرار دارد. جامعه‌شناسان به پیامدهای جمعی و روانشناسان به پیامدهای فردی و دانشمندان سیاسی به آثار سیاسی این پدیده می‌پردازند. امید از دیدگاه جامعه‌شناختی تمایلی روانی است که افراد را برای رسیدن به اهداف و آرمان‌های قابل دسترسی همگان به تلاش و امی دارد و آنان را به استقلال، حرکت به سوی آینده و تحکیم هویت اجتماعی و فردی فراهم می‌آورد. در واقع امید عبارت است از تمایلی که با انتظار وقوع مثبت همراه است یا به عبارت دیگر ارزیابی مثبت از آن چه فرد متمایل است و می‌خواهد که به وقوع بپیوندد. میزان امید یا ناامیدی می‌تواند بر تعاملات بین افراد تأثیر بگذارد. این تعاملات در قالب سرمایه اجتماعی افراد مشخص می‌شود. تومکا امیدواری و تمایل به آینده را یکی از خلقیات اجتماعی افراد دانسته و این خلقیات را در ایجاد فرهنگ اعتماد در جامعه دخیل می‌داند.

اگر توسعه در جامعه متوازن و چند جانبه باشد، امید و نشاط در جامعه به میزان کافی وجود خواهد داشت. به عنوان مثال، کشورهای آمریکای شمالی و برخی کشورهای اروپایی که واجد بسیاری از شاخص‌های توسعه‌اند در شاخص‌هایی چون امید و شادمانی، رتبه‌های برتر را دارند. طبیعی است که در جامعه‌ای اگر قشر جوان آن با ناامیدی دست و پنجه نرم کند، آن جامعه آینده مبهم و پسر فته‌ای در پیش خواهد داشت. البته به این ناامیدی در کتاب «فراسوی چپ و راست» اشاره شده است.

مرور روندی داده‌ها در تحلیل وضعیت آینده ایران از نگاه جوانان طی یک دهه اخیر نیز قابل توجه و تأمل است. در دهه ۸۰، پیمایشی با عنوان سرمایه اجتماعی در سال ۱۳۸۵ انجام شده است که قریب ۴۴ درصد جوانان معتقد بودند وضعیت آینده جامعه بهتر خواهد شد، ۳۱ درصد گفته‌اند بدتر خواهد شد و از نظر ۲۴٫۳ درصد وضعیت آینده تغییری نخواهد کرد. با توجه به ارتباط امید به آینده با برخی ابعاد سرمایه اجتماعی، یافته‌های استنباطی در پیمایش مذکور نشان می‌دهد جوانانی که نسبت به آینده امیدوار هستند و معتقدند وضعیت جامعه بهتر خواهد شد بیشتر از سایر افراد، حاضرند برای حل مشکلات حاد اعضای خانواده و اقوام و فامیل همکاری کنند. نتایج برخی تحقیقات نیز نشان می‌دهد که هر چه احساس حمایت و انسجام اجتماعی از سوی دیگران در افراد بیشتر باشد، میزان امیدواری آنان نیز افزایش می‌یابد.

در سال ۹۳ طرح نظرسنجی‌ای که توسط ایسپا اجرا شده نگرش به وضعیت کشور به صورت دیگری اما با محتوای سوال پیمایش سرمایه اجتماعی مورد سنجش قرار گرفته است. طبق نتایج آن، ۴۴ درصد جوانان معتقد بودند وضعیت کشور روز به روز بدتر می‌شود و فقط ۲۷ درصد معتقد بودند وضع کشور رو به بهبود است که امید به بهبود وضعیت کشور در مقایسه با سال ۱۷،۸۵ درصد کاهش یافته است. نکته قابل توجه اینکه نسبت امیدواری جوانان به بهبود کشور در یکی از پیمایش‌های سال ۹۷ به پایین‌ترین سطح می‌رسد یعنی ۶۲٫۱ درصد اظهار داشته‌اند وضعیت کل کشور روز به روز بدتر می‌شود. بنابر این یافته‌ها، مشاهده می‌شود که جوانان، چندان آمیدی نسبت به آینده ندارند. اگر در اواسط دهه ۸۰، ۳۰ درصد نسبت به آینده بدبین بودند در شرایط کنونی، این میزان تقریباً دو برابر شده است. پس از آنجا که در جامعه شاهد تبعیض، توزیع ناعادلانه درآمدها و فرصت‌ها، بی‌ثباتی اقتصادی، گرانی و تورم، فرسایش سرمایه اجتماعی بویژه بعد اعتماد نهادی، مخاطرات زیست محیطی، انواع ناهنجارهای اجتماعی و... باشیم در چنین جامعه‌ای نمی‌توان انتظار داشت جوانان و نسل‌های آینده، یک زندگی همراه با آسایش، امید، شادمانی و احساس خوشبختی را در آینده نزدیک انتظار بکشند. نیروی جوانی که ساخت آینده کشور را باید به ایشان سپرد، با آنبوهی از مسائل اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی مواجه است که به تبع این مسائل، امید خود را برای ساخت کشور و آینده خود از دست می‌دهد. از این رو لازم است سیاست‌گذاران با یک بازنگری کامل نسبت به سیاست‌ها و عملکرد خود، امید را به جامعه و بویژه جوانان برگردانده تا بیش از پیش جامعه شاهد ناامیدی و یأس نباشد چه این شرایط، فرآیند توسعه را در لایه‌های مختلف جامعه با اختلال مواجه می‌سازد. رصد روندی دیدگاه جوانان طی چند سال از طریق نظرسنجی‌ها و پیمایش‌ها، می‌تواند سیاست‌گذاران را در کنار اصلاح رویه‌ها، فرآیندها و سیاست‌های یاری کند.

۱. (هزار جریبی و صفری شالی، ۱۳۹۱: ۳۴۲)
۲. (علیزاده اقدم، ۱۳۹۳: ۳-۲۹۱)
۳. گیندنز (۲۸۳۱)
۴. (وان لیون و همکاران، ۲۰۱۰)

موقعیت پناهگاه‌ها یا گریزگاه‌های امن منطقه سکونت خود (مثلاً پارک‌ها یا سوله‌ها) را برای مواقع بحرانی شناسایی کنید.

مشق شب حذف نمی‌شود

مدیر کل دفتر آموزش دبستانی وزارت آموزش و پرورش درباره طرح جایگزینی مشق شب برای کلاس‌های اول تا سوم ابتدایی می‌گوید که خواندن و رونویسی بنا به اقتضای پایه حذف نمی‌شود: «ما رونویسی باید به گونه‌ای باشد که دانش آموز احساس تکرار و انجام کار بی‌فایده را نداشته باشد و از انجام آن لذت ببرد.» به گزارش «ایسنا»، مرتضی شکوهی درباره اهداف آموزش و پرورش از جایگزینی تکالیف مهارت‌محور به جای مشق شب و همچنین چگونگی اجرای آن گفت: «یکی از موضوعاتی که همواره در آموزش و پرورش برای خانواده‌ها، دانش‌آموزان و معلمان یک دغدغه بوده، تکالیف در منزل است. با توجه به مطالعات انجام‌شده و تجارب قبلی، شماری از معلمان به صورت خودجوش به منظور کاهش آسیب تکالیف شب اقداماتی را انجام داده‌اند؛ اما آموزش و پرورش از سال گذشته مطالعاتی پیرامون چگونگی جایگزین کردن تکالیفی که چندان مفید نیستند و بچه‌ها انگیزه بالایی برای انجام آن ندارند شروع کرد.»

گزارش «شهروند» درباره «میل گنبد» که ۶ سال پس از ثبت جهانی هنوز به خوبی شناخته نشده است و اقدامات محلی برای شناساندن آن به گردشگران

برج گوشه‌گیر قابوسی

مدیر میراث فرهنگی گنبد در گفتگو با «شهروند»: فقط می‌دانیم که برج قابوس ثبت جهانی شده. مافقط نام یک بنا را ثبت کرده ایم در حالی که تاریخ درباره آن حرف‌ها دارد

مدتی است این خبر میان فعالان میراث فرهنگی پیچیده که در حریم درجه دو گنبد قابوس، یک بیمارستان بزرگ در حال ساخت و ساز است و حریم اثر معماری جهانی در حال شکسته شدن است

عبدالمجید نورتقانی، سرپرست پایگاه میراث جهانی گنبد قابوس: بنایی در اطراف گنبد ساخته نشده است. در شورای اداری هم چنین بحثی مطرح نشده. تا آنجا که خبر دارم بیمارستان بزرگی در حومه شهر در حال ساخته شدن است که ارتباطی با حریم اثر جهانی ندارد

در نوروز امسال بیش از ۳۵ هزار نفر از بنا بازدید کردند و امیدواریم با شروع پروسه ثبت جهانی دیوار گران‌رنگ، این رقم‌ها هم بیشتر شود

گنبد باید دیده شود چون به جز این برج، نیمی از دیوار تاریخی گران را در خود دارد اما تبلیغات سطح شهر و تابلوهای راهداری هم کافی نبوده است

یک بیمارستان در حریم گنبد؟ مسئولان تکذیب می‌کنند

از مرداد ماه، عملیات اجرایی محوطه و پیاده‌وسازی اطراف برج قابوس شهر گنبد کاووس و استحکام‌بخشی به این برج آغاز شد. اینطور که ابراهیم کریمی، مدیر کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری گلستان گفته ۲۲ میلیارد ریال اعتبار برای این کار در نظر گرفته شده است: ۱۲ میلیارد ریال برای محوطه‌سازی اطراف برج قابوس و پیاده‌وسازی معابر پیرامون و ۱۰ میلیارد ریال برای ایمن‌سازی و استحکام‌بخشی برج قابوس. اخبار می‌گوید که مسئولان به دنبال بهسازی بنا برای حضور گردشگرانند، اما مدتی است این خبر میان فعالان میراث فرهنگی پیچیده که در حریم درجه دو گنبد قابوس، یک بیمارستان بزرگ در حال ساخت و ساز و حریم اثر معماری جهانی در حال شکسته شدن است. علاوه بر این از مدت‌ها پیش طرح مجوزهای ساخت و سازها در محدوده بافت تاریخی، مشکل آفریده است. اما عبدالمجید نورتقانی، سرپرست پایگاه میراث جهانی گنبد قابوس به «شهروند» می‌گوید: «هیچ بنایی در اطراف گنبد ساخته نشده است. در شورای اداری هم چنین بحثی مطرح نشده. تا آنجا که خبر دارم بیمارستان بزرگی در حومه شهر در حال ساخته شدن است که ارتباطی با حریم اثر جهانی ندارد.» به گفته او با وجود مشکلات بسیار تعداد بازدیدکنندگان بنای گنبد قابوس به‌عنوان تنها اثر جهانی استان، در مقیاس خود این شهر مثال‌زدنی است: «در نوروز امسال بیش از ۳۵ هزار نفر از بنا بازدید کردند و امیدواریم با شروع پروسه ثبت جهانی دیوار گران‌رنگ، این رقم‌ها هم بیشتر شود. علاوه بر این قرار است اتفاقی هم برای شهر باستانی جرجان بیفتد و با این روند فقط همین تک‌بنا، تنها اثر شاخص استان خواهد بود. تا شاع ۱۵ کیلومتری گنبد کاووس بیش از ۶۰ اثر ثبت ملی وجود دارد؛ مثل یکی از مهمترین لنداسکیپ‌های هیدرولیکی برای انتقال آب متعلق به دوران ساسانی که هنوز در مواقع طغیان آب، کار انتقال آب برای امنیت و همین‌طور کشاورزی را انجام می‌دهد، دیوار تاریخی گران‌رنگ به‌عنوان یکی از لنداسکیپ‌های امنیتی ایران و همچنین لنداسکیپ شهر باستانی جرجان. ما مرکزیت بنای گنبد را در عرصه و حریم قرار داده‌ایم و این محوطه اگر شکل بگیرد، یک موزه باز شهری خواهیم داشت و با ثبت جهانی دیوار گران و شهر باستانی جرجان شاهد وقایع بزرگی در

به نابودی می‌روند و دریغ از مطالعات باستان‌شناسی؛ همین است که تاریخ منطقه ناشناخته مانده. این منطقه فراموش شده با وجود تپه‌های باستانی بسیار از چشم باستان‌شناسان هم دور مانده است.

اماکن با گردشگر مشکل دارد

آق‌آتابای باز هم می‌گوید که نخستین قدم شناسایی کل بنای برج قابوس در سطح استان و کشور است: «خود استان گلستان هم باید برج قابوس را به‌عنوان تنها اثر جهانی استان پررنگ کند. این بسترسازی البته در حال وقوع است؛ با حضور مسافران، دادن تسهیلات به آژانس‌های گردشگری و برگزاری مراسمی مثل نوروز گاه، دومین هدف هم این است: «من انتظار ندارم اینجا هتل پنج‌ستاره ساخته شود. هر اتفاقی قرار است بیفتد باید مناسب با فرهنگ باشد. سه مورد اقامتگاه بوم‌گردی هست که تا پایان سال ۹۷، یکی از آنها اجرا می‌شود؛ بوم‌گردی در روستاهای لیل مناسبی برای ماندگاری مسافران خواهد بود. علاوه بر مقاومت مردم نسبت به گردشگر، در شهر گنبد اماکن هم می‌گوید با آوردن مسافر بالباس و پوشش مناسب در یک فرهنگ بومی به جامعه آسیب می‌رسد. این اعتراض وجود دارد. اما منظور ما آوردن فرهنگ غرب به شهرمان نیست. داریم فرهنگ‌سازی می‌کنیم که فرهنگ بومی خودمان را ترویج دهیم.»

آق‌آتابای در پاسخ به اینکه آیا مقاومتی در اجرای برنامه‌ها وجود دارد، اینطور جواب می‌دهد: «نه اینطور نیست. حرف من این است که برای فرهنگ‌سازی تلاش می‌کنیم. مثلاً بعد از برگزاری جشنواره اقوام سال ۹۶ در گنبد خیلی از تفکرات تغییر پیدا کرد. حالا می‌بینیم که به خاطر تغییر طرز تفکر دهیارها و مسئول‌های دیگر بوم‌گردی رشد پیدا کرده. گنبد باید دیده شود، چون به جز این برج، نیمی از دیوار تاریخی گران‌رنگ را در خود دارد، اما تبلیغات سطح شهر و تابلوهای راهداری هم کافی نبوده.»

به گفته او با وجود این مشکلات، نبود اقامتگاه باعث شده مسافرانی که برای سوار کاری به گنبد می‌آیند هم جایی برای اقامت نداشته باشند. این در حالی است که «این دغدغه شهرداری و فرمانداری هم است. می‌خواهند گنبد با این همه تاریخ سوار کاری، مرکز این ورزش باشد. آنها هم می‌دانند که انجام این کار نیازمند ساخت واحد اقامتی و پذیرایی است. مسافران در نبود جایی برای اقامت در روستا نمی‌مانند و ما می‌خواهیم این مشکل را حل کنیم.»

عکس نوشت

من یک مادر هستم

مهر | روستای پست دره در منطقه مراره تپه شهرستان گرگان محل زندگی یک زن سرپرست خانوار است که شرایطی سخت با دو فرزند کوچک خود زندگی می‌کند. مریم باستان یک زن ۴۰ ساله ترکمن است که شوهرش به دلیل بیماری اعتیاد مدت‌هاست خانه را ترک کرده و او را تنها گذاشته است. مریم تا قبل از به دنیا آمدن آخرین فرزندش به دلیل شرایط سخت زندگی دوبار دست به خودکشی می‌زند که بار اول با قرص و دومین بار با نفت بوده، اما هر دو بار همسایه‌ها و دخترش او را از مرگ نجات می‌دهند تا اینکه متوجه می‌شود باردار است و به خاطر کودک‌کش از خودکشی دست‌نمی‌کشد.

